

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування вищого навчального закладу)

факультет історії, політології та міжнародних відносин
(назва факультету / навчально-наукового інституту)

Кафедра історії України

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Балух В.О.

20 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Актуальні питання історії та культури України
(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова

Рівень вищої освіти перший
(бакалаврський)

(вказати: перший (бакалаврський) / другий (магістерський))

філологічний факультет

(назва факультету/навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання *українська*

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2022 рік

Робоча програма навчальної дисципліни *Актуальні питання історії та культури України* складена відповідно до освітньо-професійних програм – «Українська мова та література» підготовки здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), дата останнього затвердження: 30 червня 2022 р.; 035.01 Філологія (українська мова та література), дата останнього затвердження: 3 березня 2022 р. 3 березня 2022 р.).

«Румунська мова та література» підготовки здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 35.054 Філологія (романські мови та літератури, перша – румунська), дата останнього затвердження: 3 березня 2022 р.; 014.027 Середня освіта (Румунська / молдовська мова і література), дата останнього затвердження: 3 березня 2022 р.

(назви ОПП з датою останнього затвердження, для яких читається навчальна дисципліна)

Розробники: Филипчук Олександр Михайлович, асистент кафедри історії України, кандидат історичних наук

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Погоджено з гарантом ОП і методичною радою філологічного факультету

Протокол № 12 від “23” червня 2022 року

Голова методичної ради філологічного факультету
(підпис) (прізвище та ініціали)

Антофійчук А.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України

Протокол № 9 від “30” червня 2022 року

Завідувач кафедри
(підпис) (прізвище та ініціали)

Ботушанський В.М.

Схвалено

Науково-методичною радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Протокол № 1 від “25” серпня 2022 року

Голова

Балух В.О.

(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Мета і завдання курсу «Актуальні питання історії та культури України»

Навчальна дисципліна «Актуальні питання історії та культури України» є обов'язковою для студентів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Термін навчання 2 семестр, загальна кількість годин та кредитів ECTS: 330/11 кредити. Сьогоднішні дискусії навколо минулого України висувують на перший план системне і масштабне переосмислення історії та культури. Ця так би мовити довга історія України розглянута в часі довгої тривалості особливо потребує нового перечитання та концептуальної ревізії. Перш за все, це стосується створення нового нарративу ключових подій та переосмислення від середньовічного минулого до створення модерної нації. Розглядаючи минуле усіх народів, які проживали на території нинішньої України упродовж середніх віків до часу ХХ ст. навчальний курс пропонує мультиетнічний та компаративний підхід до вивчення історії та культури України. Зокрема, для середньовіччя, в ньому знайдуть своє місце не лише Русь, але й кочові імперії, котрих воліли не помічати в «національній» схемі середньовічного минулого України. Останнє, дозволить відійти від традиційного нарративу, натомість зосередити увагу на середньовічній спадщині усієї території сучасної України, не залежно від того до складу котрих держав входили ці землі (Угорського королівства, Візантійської імперії, Генуезької республіки тощо). Стосовно культурної історії, то оновлення історичної науки, яке стало особливо критичним в останні десятиліття, привело до суттєвої зміни інструментарію та ремесла історика. Зокрема, подолання цієї довготривалої кризи поставили із усією гостротою немалу кількість різючих і складних запитань до основ історичного знання. У цьому контексті, лінгвістичний поворот та «нова історична наука» справили справжню революцію в оновленні історичної науки, в центрі котрої залишається індивід. Цей інтерес не зводиться традиційно до вивчення політичних біографій, але охоплює усю сукупність історичного минулого ранньомодерної та модерної України. На цьому тлі, особливо доречний давно практикований міждисциплінарний синтез (історії та філології), який виходить за межі традиційних напрямів історіографії. Виокремлення ключових аспектів минулого у формі вибраних історіографічних дискусій різних національних шкіл надає нової перспективи для простеження політичної, економічної та культурної історії України.

Мета: ознайомити студентів з найбільш важливими дискусіями над історичними проблемами з історії та культури України; вимагати необхідного засвоєння ними програмного, усвідомлення впливу індивіда на історію та історичний процес в цілому і, загалом, на зміни у історичному та культурному ландшафті; навчити студентів використовувати історичні джерела у широкій перспективі, приділяючи увагу насамперед

першоджерелам, вивчення яких дозволить краще зрозуміти та усвідомити зміни історичного процесу, так й прослідувати його сприйняття сучасниками. Опанування практики прочитання історичних джерел разом із використанням спеціальної літератури дозволить не лише засвоїти основи навчального курсу, але дасть необхідне вміння й для самостійного вивчення окремих проблем історії та культури України

Завдання

- застосовувати історико-філологічні методи внутрішньої та зовнішньої критики історичних джерел;
- демонструвати дослідницькі навички стосовно окремих питань середньовічної та модерної історії та культури України;
- дати студентам всебічне уявлення про вибрані проблеми історії та культури України;
- надати студентам основні методи вивчення історичних джерел;
- сформулювати у студентів вміння критично міркувати про природу історії; зокрема, як ми розуміємо і репрезентуємо людей і події в минулому;
- навчити студентів готувати спеціальні роботи присвячені окремим проблемам середньовічної та модерної історії та культури України;
- прищепити студентам уміння критично аналізувати, інтерпретувати та прочитувати історичні джерела в широкій перспективі;
- навчити студентів критичного осмислення історіографічного процесу, в тому числі, відмінних історіографічних шкіл та напрямів.

У результаті вивчення дисципліни студент повинні набути таких компетенцій:

ЗК6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел

ЗК7 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК8 Здатність працювати в команді та автономно

ЗК10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК11 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ФК 8 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

- особливості становлення державних структур у ранньому середньовіччі;
- основні етапи середньовічної історії України;
- роль індивіда у політичних та економічних процесах ранньомодерної історії України;
- вплив війни на формування влади та державних структур в модерний час;
- характерні риси економічної історії України в середні віки та ранньомодерний час;
- особливості ранньомодерної української культури.

вміти:

- ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
- ПРН 5. Базові знання в галузі наукових досліджень;
- ПРН 14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.
- Уміти оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності
- Уміти орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками.
- Уміти працювати з джерелами інформації, інтегрувати їх зміст, визнавати й сприймати різноманітність критичного аналізу і оцінок історичних джерел
- Характеризувати об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів.
- Створювати тексти та короткі описи (есе) на підставі історичної інформації, які можуть бути використані в журналістиці, місцевих органах влади, музеях тощо.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання

Кількість кредитів -	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
Модулів – 3	Напрямок підготовки 035.01 <i>Філологія</i> (<i>Українська мова та література</i>) Спеціальність: <i>Українська мова та література</i>	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 165		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 46 самостійної роботи студента – 105	Кваліфікація: бакалавр	Лекції	
		30 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	4 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		105 год.	108 год.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: іспит	

Програма складена на основі освітньо-професійної програми (ОПП) напряму підготовки фахівців 035.01 *Філологія (Українська мова та література)*. 035.01 *Філологія (Українська мова та література)*; 014.01 *Середня освіта (Українська мова і література)*; 35.054 *Філологія (романські мови та літератури)*; 014.027 *Середня освіта (Румунська / молдовська мова і література)*.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історичне минуле та культура України від IX до кінця XX ст.

Міждисциплінарні зв'язки: Філологія, Культурологія.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

СЕРЕДНЬОВІЧНА ТА РАНЬМОДЕРНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Тема 1. Що є історія України?

1. Сучасні напрями історіописання та українське минуле
2. Нова культурна історія та перечитання української культури
3. Україна між Сходом та Заходом: довга інтелектуальна дискусія
4. Історія України як глобальна історія
5. Порівняльна історія України
6. Криза гранд-нарративу української історіографії
7. Створення нового нарративу історії України: методи, підходи та візії

Тема 2. Рання Русь: від набігів вікінгів до держави

1. Русь в середньовічних джерелах.
2. Напад русів на Константинополь в 860 р.
3. Перші політичні утворення русів у Північно-Східній Європі в IX-першій половині X ст.
4. Русько-візантійські договори X ст. та створення держави Русь.
5. Русь у світі вікінгів: перші київські князі та їх правління.
6. Русь в середньовічній Європі: княгиня Ольга та навернення русів до християнства.
7. Війни Святослава Хороброго: останнє переселення русів

Тема 3. Створення християнської Русі

1. Хрещення Русі в середньовічних писемних джерелах
2. Князь Володимир Великий очима середньовічних авторів
3. Держава князя Володимира Великого: від язичництва до християнства.
4. Культурні перетворення в час князя Ярослава Мудрого
5. Християнізація Русі наприкінці X-першій половині XI ст.
6. Русь в середньовічній Європі: політика, торгівля, культура
7. Культура ранньої Русі

Тема 4. Світ Русі: історія, культура, пам'ять

1. Київ як сакральний центр Русі
2. Влада та суспільство середньовічної Русі
3. Інтеграція та дезінтеграція в політичній культурі Русі
4. Феномен руського літописання
5. Культ руських святих в середньовічній Русі
6. Візантійський вплив на культуру середньовічної Русі
7. Монгольське завоювання Русі
8. Контури пам'яті: що пам'ятали про Русь в ранньомодерній Україні?

Тема 5. Галицько-Волинське князівство і середньовічна Європа

1. Князь Роман Мстиславич та його держава
2. Коронація Данила Романовича та її історичне значення
3. Князь Лев Данилович: історія та легенда.
4. Галицько-Волинське князівство на карті середньовічної Європи: зв'язки, впливи, традиції.
5. Останні Романовичи та боротьба за спадщину Галицько-Волинської Русі.
6. Галицько-Волинський літопис та історична традиція Галицько-Волинської Русі.
7. Культура Галицько-Волинської Русі

Тема 6. Індивіди та ідентичності: створення рутенської нації (ранньомодерна Україна)

1. Ранньомодерні ідентичності: походження, віра, влада
2. Українська шляхта та її світогляд
3. Князь Василь-Костянтин Острозький і його світ
4. Українське книгодрукування та відродження православної віри
5. Нація «руської віри»
6. Перечитання ранньомодерної української культури

Тема 7. Політичні світи гетьмана Богдана Хмельницького

1. Богдан Хмельницький: штрихи до біографії
2. Козацький бунт? Визвольна війна? Національна революція? Проблема визначення та тлумачень для війни 1648-1657 рр.
3. Держава гетьмана Богдана Хмельницького
4. У пошуку союзників: Богдан Хмельницький та Османська імперія
5. Союз із Московією: передумови, ідеї та наслідки Переяславської ради
6. Спадок гетьмана Богдана Хмельницького

Змістовий модуль 2. МОДЕРНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Тема 1. Козацький міт в українській культурі

1. Козацтво та ранньомодерна українська культура.
2. Козацькі літописи: історичні джерела чи белетристика?
3. Гайдамацький рух на Правобережній Україні: історичні джерела та їх інтерпретації
4. Археографічна «революція» на Лівобережній Україні: створення короткої історії України
5. Історія русів як містифікація козацького літопису

Тема 2. Історія і націотворення в добу імперій

1. Інтеграція українських земель у склад Російської та Австрійської імперій
2. Початки українського національного руху на західноукраїнських землях
3. Кирило-Мефодіївське братство: українська відповідь на нову імперську ідеологію
4. Український національний рух у 1860-1880-х рр.
5. Політичне життя на Наддніпрянській Україні наприкінці ХІХ-на початку ХХ ст.

Тема 3. Забута війна в Україні: Перша Світова війна та українське минуле

1. Українське питання в Першій Світовій війні
2. Російська окупація Галичини та Буковини
3. Українські січові стрільці: формування, історія, легенда
4. Східний фронт Першої світової війни: бойові дії, біженці та примусові переселення.
5. Перша Світова війна та українське націотворення
6. Пам'ять про Першу Світову війну в Україні.

Тема 4. Великий Голод (Голодомор) у радянській Україні: минуле і поточна історія

1. На шляху до Голоду: колективізація в УРСР
2. Історіографічні дискусії навколо Голодомору: національна інтерпретація Голоду 1933 р.
3. Механізми здійснення Голоду на практиці:
4. Кліометрика Голодомору: цифрові мапи, чисельність втрат, масштаб, демографічні наслідки
5. Усна історія Голодомору: книги пам'яті про Голод
6. Меморіалізація Голодомору в сучасній Україні
7. Українізація (1923-1932 роки). Провал суцільної українізації (1926-1932 роки)

Тема 5. Великий терор в у радянській Україні: минуле і пам'ять про нього

1. Класовий та національний терор в УРСР: механізм здійснення
2. Радянська національна політика після перегляду її курсу (1933-1939 рр.).
3. Етапи Великого Терору в УРСР
4. Великий терор та знищення української науки
5. Великий терор та знищення української культури
6. Стирання слідів Великого терору в СРСР
7. Пам'ять про Великий терор у сучасній Україні

Тема 6. Голокост в Україні

1. Створення нацистської імперії та Голокост в Україні.
2. Окупаційна політика нацистів в Райхскомісаріаті Україна.
3. Липень 1941 р.: антиєврейське насильство на західноукраїнських землях
4. Анатомія Голокосту: етапи винищення єврейських громад України
5. Голокост буковинських євреїв: гетто і табори Трансністрії.
6. Бабин Яр: історія і пам'ять.
7. Пам'ять про Голокост в сучасній Україні

Тема 7. Українсько-польські етнічні чистки 1943 року («Волинська трагедія»).

1. Чому Волинь? Підгрунтя українсько-польського конфлікту
2. «Волинська трагедія»: етнічна чистка, війна, геноцид?
3. Антипольська акція УПА
4. Сучасні дискусії навколо українсько-польського конфлікту 1943 р.
5. Пам'ять про трагедію: меморіалізація, проекти, дослідження

Тема 8. УПА: історія і міти

1. Створення УПА: історія та легенда
2. Роман Шухевич: штрихи до біографії
3. УПА та Голокост
4. УПА та антипольська акція
5. УПА в антирадянському збройному підпіллі після 1944 р.
6. Боротьба УПА проти радянської влади наприкінці 1940-х рр. та початку 1950-х рр.
7. Пам'ять про УПА в сучасній Україні

Тема 9. Українське минуле та українське майбутнє: у напрямку нового нарративу історії та культури України

1. Подолання радянського спадку: українська історія та українська культура.
2. Використання середньовічного минулого в сучасній Україні
3. У напрямку нової культурної історії: від ранньомодерної України до сьогодення.
4. Криза історіописання та нові виклики перед українською історіографією

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва навчальної дисципліни Актуальні питання історії та культури України												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин					Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота		індивідуальні завдання
Денна	1	1	6	165	3	30		30				Екзамен
Заочна	1	1	6	165	3							Екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
	45	30	15									

Назви змістових	Кількість годин					
	Денна форма			Заочна форма		
	Усього	у тому числі:			Усього	у тому числі:

модуль і тем		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	ла б	інд	с.р.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
<u>Змістовий модуль 1. Середньовічна та ранньомодерна історія України</u>												
Тема 1. Що є історія України?		2	2			4		0,5				7
Тема 2. Рання Русь: від набігів вікінгів до держави		2	1			4		0,5	1			9
Тема 3. Створення християнської Русі		2	1			4		0,5				7
Тема 4. Світ Русі: історія, культура, пам'ять		2	2			4		0,5				8
Тема 5. Галицько-Волинське князівство і середньовічна Європа		2	2			4		0,5				9
Тема 6. Індивіди та ідентичності: створення рутенської нації (ранньомодерна Україна)		2	2			5		1				7
Тема 7. Політичні світи гетьмана Богдана Хмельницького		2	4			5		0,5	1			7
Разом за ЗМ 1		14	14			30		4	2			54
<u>Змістовий модуль 2. Модерна історія України</u>												
Тема 1. Козацький міт в українській культурі		2	4			4		0,5				6
Тема 2. Історія і		2	2			3		0,5				6

націотворення в добу імперій											
Тема 3. Забута війна в Україні: Перша світова війна та українська історична наука		2	2			4		0,5			6
Тема 4. Великий Голод (Голодомор) у радянській Україні: минуле і поточна історія		2	1			3		0,5	1		6
Тема 5. Великий терор в у радянській Україні: минуле і пам'ять про нього		2	1			3		0,5			6
Тема 6. Голокост в Україні		1	1			3		0,5			6
Тема 7. Українсько-польські етнічні чистки 1943 року («Волинська різанина»).		1	1			3					6
Тема 8. УПА: історія і міти		1	2			3		0,5			6
Тема 9. Українське минуле та українське мабутнє: новий наратив історії та культури України		2	2			4		0,5			6
Разом за ЗМ 2		16	16			30		4	2		54

Усього годин		30	30			60		8	4			108
---------------------	--	-----------	-----------	--	--	-----------	--	----------	----------	--	--	------------

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

5.3. ЗМІСТ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	<i>Про управління імперією імператора Костянтина VII Багрянородного як джерело з історії Русі</i>
2	Християнізація Русі: погляд з Константинополя
3	Іпатіївський літопис та його роль в історії України
4	Густинський літопис та ранньомодерне історіописання
5	Пам'ять про києво-руське минуле в творах іноземців
6	Пам'ять про галицько-волинське минуле в ранньомодерній Україні
7	Метаморфози пам'яті про Голокост в Україні
8	Пилип Орлик у світлі його «Діаріуша»
9	Антиєврейське насильство літа 1941 р. в Україні
10	Проект Патріка Дебуа і його джерелознавча цінність
11	Спогади В. Кука як історичне джерело
12	Буковинський курінь у роки Другої світової війни: спогади сучасників
13	Перша світова війна: пам'ять і забуття

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Основною формою індивідуальної роботи студентів є підготовка проблемно-узагальнюючої доповіді (реферату) з певного тематичного блоку, що входить до змістового модуля. В процесі роботи над нею студент повинен опрацювати відповідне коло джерел і продемонструвати здатність до узагальнень, аргументованих оцінок. При оцінюванні ІНДЗ враховується: оригінальність ідеї, самостійність розробки і виконання, змістовність та наукова обґрунтованість, якість виконання.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основними методами навчання є насамперед усне опитування (зокрема, на семінарських заняттях) та виконання окремих письмових робіт: коротких текстів (рефератів та есе), модальних контрольних робіт та ІНДЗ.

В залежності від теми лекції та семінарського заняття знаходять застосування наступні методи: усні – розмови, розповіді, пояснення, доведення, дискусія, критика; візуальні – презентація, ілюстрація та

диджиталізація; практичні – спостереження, практична робота; логічні – індукція, дедукція, традукція; за рівнем пізнавальної активності – проблемний виклад, візуальні, дослідницькі, пошукові та аналітичні.

Вибір методу також залежить від поставленої дидактичної мети. Відповідно до неї можна використовувати такі методи: а) методи усного викладу знань і активізації пізнавальної діяльності: розповідь, пояснення, лекція, ілюстрування і демонстрування; б) методи закріплення навчального матеріалу: бесіда, робота з підручником; в) методи самостійної роботи щодо осмислення і засвоєння нового матеріалу: робота з підручником; г) методи навчальної роботи щодо застосування знань на практиці із формування умінь та навичок: письмові та практичні вправи, семінарські заняття; д) методи перевірки і оцінки знань, умінь та навичок: постійне спостереження за роботою студентів, усне опитування (індивідуальне, фронтальне).

До форм і методів відносяться проблемні й оглядові лекції, дискусії, історичне моделювання, семінарські заняття, круглі столи, заняття із застосуванням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки, брифінги, інтегровані заняття, проблемні заняття, прес-конференції, тощо.

При викладанні даного курсу перевагу надається наступним методам: проблемний виклад матеріалу, дослідницькі та пошукові завдання, вибрані дослідження, дискусії навколо головних проблем історичних джерел та історіографії, презентації нових видань з навчального курсу та оглядів сучасної історичної літератури, що повинно стимулювати студентів до самостійної роботи над предметом.

Використовується міждисциплінарний та проблемний підхід до навчання.

Навчання здійснюється під час лекційних та семінарських занять, а також з самостійної позааудиторної роботи (профільні предмети, спеціальні курси) з використанням сучасних інформаційних технологій навчання, консультацій з викладачами.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Опитування на лекціях і семінарських заняттях, перевірка конспектів, реферування окремих документальних джерел та досліджень, тестування, захист навчального проекту, підсумковий колоквиум, доповіді, залік, екзамен. Всі ці методи в комплексі складають підсумкову оцінку з курсу і є сумою рейтингових оцінок (балів), які одержує студент за окремі оцінювані і контрольовані форми навчальної діяльності. Підсумковий екзамен (залік) дозволяє студентові підвищити свій рейтинг на 40 балів. Залік проводиться в письмовій формі.

Засоби оцінювання:

- контрольні роботи;
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ
Для заліку

Поточне оцінювання та 1, 2 модулі (60 балів)								Підсумковий модуль-контроль (залік)	Загальна сума
Змістовний модуль 1									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
3	3	3	3	3	3	3	3, (*6)		
Змістовний модуль 2								40	100
T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15			
4	3	4	4	3	3	3, (*6)			

T1 – T15 – теми змістових модулів.
(*6 балів) – модуль контроль

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

**ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО
КОНТРОЛЮ**

1. Проаналізуйте суть дискусії «Україна між Сходом та Заходом».
2. Простежте вплив Візантії на форми давньоруської культури.

3. Визначте особливості західного (латинського) впливу на культуру середньовічної Русі.
4. З'ясуйте форми історіописання у середньовічній Русі. Повість минулих літ.
5. Дайте визначення економічним структурам середньовічної Русі. Торгівля, торгові шляхи і типи товарів.
6. Поясніть причини занепаду шляху із варяг у греки.
7. З'ясуйте перебіг взаємин Русі із світом кочівників.
8. Визначте особливості культури війни у середньовічній Русі.
9. Проаналізуйте політичну культуру середньовічної Русі.
10. Поясніть причини падіння середньовічної Русі.
11. Прослідкуйте історію Руської (Київської) митрополії в XI-XIII ст.
12. Простежте завоювання монголами Русі.
13. Проаналізуйте входження Русі до Pax Mongolica.
14. З'ясуйте особливості християнізації Русі: епоха Володимира Великого.
15. З'ясуйте особливості християнізації Русі: епоха Ярослава Мудрого.
16. Поясніть феномен давньоруської святості: св. Борис і Гліб
17. Прослідкуйте відносини Русі з латинським Заходом упродовж XI-XIII ст.
18. З'ясуйте відносини Русі з Візантією у X-XII ст.
19. Проаналізуйте створення християнської держави князем Володимиром Великим
20. Простежте піднесення Русі в час Ярослава Мудрого.
21. З'ясуйте особливості хрещення княгині Ольги.
22. З'ясуйте географію експансії русі в час Святослава Хороброго.
23. Охарактеризуйте боротьбу за Галицько-Волинську спадщину.
24. Проаналізуйте становлення «Руського королівства» Данила Романовича
25. З'ясуйте особливості коронації Данила Романовича
26. Проаналізуйте історіописання в Галицько-Волинській Русі. Галицько-Волинський літопис.
27. Визначте особливості культури війни в Галицько-Волинській Русі. Війни Данила Романовича та Лева Даниловича.
28. Проаналізуйте політичну культуру Галицько-Волинської Русі. Князь Володимир Василькович.
29. Визначте особливості західного (латинського) впливу на культуру Галицько-Волинської Русі.
30. Проаналізуйте історію Київської митрополії в XV-XVI ст.
31. Проаналізуйте теорії походження Русі.

32. Проаналізуйте Грюнвальдську битву та її значення для історії України
33. Охарактеризуйте процес другого закріпачення в Східній Європі.
34. Проаналізуйте політичну та правову культуру Великого Князівства Литовського.
35. Охарактеризуйте основні напрямки суспільного і економічного розвитку Великого Князівства Литовського у XIV – XV ст.
36. Поясніть феномен виникнення козацтва.
37. Охарактеризуйте роль князя Василя-Костянтина Острозького в ранньомодерній українській культурі.
38. Охарактеризуйте роль Петра Могили в ранньомодерній українській культурі.
39. Проаналізуйте історіописання в ранньомодерній Україні.
40. Визначте роль козацтва у становленні ранньомодерної української ідентичності
41. Проаналізуйте періодизацію (головні етапи) і проблеми визначення Визвольної війни українського народу під проводом гетьмана Богдана Хмельницького.
42. Охарактеризуйте воєнні дії 1650-1653 рр. в Україні та наслідки Білоцерківського договору.
43. Висвітліть перебіг Переяславської ради та основні положення “Березневих статей” у 1654 р.
44. Висвітліть основні моменти боротьби за владу в Україні після смерті Богдана Хмельницького. Дайте оцінку діяльності гетьмана Івана Виговського.
45. Охарактеризуйте політику Івана Мазепи. Дайте оцінку його гетьманування.
46. Проаналізуйте «Діаріуш» (Щоденник) Пилипа Орлика як історичне джерело.
47. Проаналізуйте гетьманство Пилипа Орлика та його Конституцію.
48. Проаналізуйте становлення гайдамацького руху на Правобережній Україні. Коліївщина.
49. З’ясуйте обставини виникнення, становлення та причини поразки ЗУНР.
50. Визначте особливості німецької окупації 1918 р.
51. З’ясуйте обставини виникнення, становлення та причини поразки УНР.
52. Прослідкуйте соціальні наслідки на східному фронті Першої світової війни
53. З’ясуйте суть, хід і наслідки політики українізації в 20-ті – на початку 30-х років ХХ ст.

54. Проаналізуйте демографічні втрати України в час Великого Голоду (Голодомору) 1932-1933 рр.
55. Висвітліть вплив Великого Голоду (Голодомору) на етно-демографічні зміни в Україні.
56. Охарактеризуйте механізми організації Голодомору та його виконавців на практиці.
57. Охарактеризуйте знищення української науки в час Великого Терору в 30-х роках ХХ ст.
58. З'ясуйте причини, масштаби і наслідки сталінських репресій в Україні 20-30-х років ХХ ст. Жертви і кати у час Великого Терору у СРСР.
59. Розкрийте причини, хід, характер і наслідки насильницького впровадження колгоспного ладу в Україні.
60. Проаналізуйте пам'ять про Першу світову війну в сучасній Україні.
61. Проаналізуйте ідеологію ОУН-Б та ОУН-М та протистояння між ними
62. Дайте визначення антипольській акції УПА: Волинська трагедія.
63. Проаналізуйте Волинську трагедію 1943 р. в історичній перспективі
64. Проаналізуйте пам'ять про Другу світову війну в сучасній Україні.
65. Проаналізуйте пам'ять про Великий Терор в Україні.
66. Визначте особливості секретного протоколу до Пакту Молотова-Ріббентропа.
67. Висвітліть події початку Другої світової війни, входження Західної України, Північної Буковини, Хотинського, Аккерманського та Ізмаїльського повітів Бессарабії в УРСР у складі СРСР (вересень 1939 – 22 червня 1941 рр.).
68. Висвітліть особливості антиєврейського насильства в липні-серпні 1941 р.
69. Проаналізуйте особливості Голокосту в Україні.
70. Проаналізуйте пам'ять про Голокост в сучасній Україні.
71. Проаналізуйте Акт відновлення української держави 30 червня 1941 р.
72. Висвітліть особливості німецького цивільного управління в Райхскомісаріаті Україна.
73. Проаналізуйте створення та становлення УПА.
74. Визначте напрямки і значення національно-визвольної боротьби в західних областях України в 40-на початку 50-х рр. ХХ ст.
75. З'ясуйте суть і прояви хрущовської “відлиги” в Україні (1953-1964 рр.). Незавершена десталінація в СРСР.
76. З'ясуйте особливості післявоєнної відбудови в Україні в 1946-1953 рр. Дайте оцінку голоду 1946-1947 рр.
77. Проаналізуйте історичну політику сучасної України (1991-2019).

78. Охарактеризуйте становище західноукраїнських земель в 20-30-х роках ХХ ст.
79. Висвітліть соціально-економічні та суспільно-політичні зміни в західних областях України у 1946-1953 рр. Дайте оцінку політики „радянзації” західноукраїнських земель.
80. Висвітліть становище України під час Другої світової війни, боротьбу радянських партизанів та ОУН-УПА проти німецьких окупантів.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

10.1. Базова (основна)

1. Бердз Дж. Голокост в Рівному: масове вбивство в Сосонках, листопад 1941 р., пер. з англ. Д. Аладька. Рівне: Волинські обереги, 2017.
2. Беркгоф К. *Жнива* розпачу: Життя і смерть в Україні під нацистською владою. Київ: Критика, 2011.
3. Блок М., *Апология історії або ремесло історика*. Київ: Laurus, 2018.
4. Бовуа Д. *Битва за землю в Україні: 1863-1914: Поляки в соціо-етнічних конфліктах*. Київ: Критика, 1998.
5. Грицак Я. *Пророк у своїй вітчизні*. Франко та його спільнота (1856-1886). Київ: Критика, 2006.
6. Грицак Я. *Страсті за націоналізмом: стара історія на новий лад*. Київ: Критика, 2011.
7. Гнатюк О. *Відвага і страх*. Київ: Дух і літера, 2015.
8. Грушевський М. Виймки з жерел до історії України-Руси, Грушевський М. *Твори у 50-ти томах*. Львів: Світ, 2004. Т.6. С. 3-143.
9. Капшелер А. *Нерівні брати. Українці та росіяни від середньовіччя до сучасності*, пер. з нім. Володимира Кам'янця. Чернівці: Книги – ХХІ, 2018.
10. Кінан Е. Російські історичні міфи. Київ: Критика, 2001.
11. Поллак М. *Цісар Америки. Велика втеча з Галичини*. Чернівці: Книги ХХІ, 2015.
12. Прицак О.Й. *Походження Русі*. Київ: Обереги, 2003.
13. Толочко О.П., Толочко П.П. *Київська Русь*. Київ: Альтернативи, 1998 [= Серія «Україна крізь віки». Т.4).
14. Толочко А.П. *Очерки Начальной истории Руси*. Київ: Лаурус, 2015.
15. Снайдер Т. *Чорна земля. Голокост як історія і застереження*. Київ: Медуза, 2017.

16. Снайдер Т. *Криваві землі. Європа поміж Гітлером та Сталіним*. Київ: Грані-Т, 2011; інший укр. переклад: Тімоті Снайдер, *Криваві землі. Європа між Гітлером та Сталіним*. Київ: Лаурус, 2018.
17. Филипчук О.М. *Studia Byzantino-Rossica. Експансія, війна та соціальні зміни*. Чернівці: Книги –ХХІ, 2013.
18. Филипчук О. *Забутий святий. Князь Володимир Великий між Сходом та Заходом*. Київ: Laurus, 2020 (Серія «Золоті ворота», випуск 8).
19. Шевченко І. *Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку 18 століття*. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2014.
20. Яковенко Н. *Нарис історії середньовічної та ранньої модерної України*. Київ: Критика, 2005.
21. Яковлева Т. *Іван Мазепа і Російська імперія. Історія «зради»*. Київ: Кліо, 2013.
22. Яковенко Н. *Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI-XVII ст.* Київ: Критика, 2002.
23. Christian Raffensperger, *The Kingdom of Rus'* (Arc Humanities Press, 2017).
24. *A laboratory of transnational history: Ukraine and recent Ukrainian historiography*, ed. G. Kasianov and P. Ther (Budapest; New-York: CEU Press, 2009).
25. Simon Franklin and Jonathan Shepard, *The emergence of Rus 750–1200*, Longman History of Russia (London-New York: Longman, 1996).
26. Serhii Plokhy, *The Cossack Myth: History and Nationhood in the Age of Empires* (Cambridge University Press, 2012)
27. Serhii Plokhy, *The Origins of the Slavic Nations: Premodern Identities in Russia, Ukraine and Belarus* (Cambridge University Press, 2006) .
28. Serhii Plokhy, *Unmaking Imperial Russia: Mykhailo Hrushevsky and the Writing of Ukrainian History* (University of Toronto Press, 2005) .
29. *Portraits of Medieval Eastern Europe*, ed. by Donald Ostrowski and Christian Raffensperger (London, New York: Routledge, 2018).
30. Timothy Snyder, *Bloodlands. Europe between Hitler and Stalin* (New York: Basic Books, 2010)
31. Timothy Snyder, *Black Earth: The Holocaust as History and Warning* (Penguin, 2015)
32. Patrick J. Geary, *The Myth of Nations: The Medieval Origins of Europe* (Princeton, N.J., and Oxford: Princeton University Press, 2003).
33. Oleksiy Tolochko, *Kievan Rus' and Little Russia in the Nineteenth Century* (Kyiv: Laurus, 2012).

34. Edward L. Keenan, *Josef Dobrovsky and the Origins of the Igor' Tale*. Harvard Series in Ukrainian Studies (Cambridge: Harvard UP, 2003).
35. Serhiy Yekelchuk, *Stalin's Empire of Memory: Russian-Ukrainian Relations in the Soviet Historical Imagination* (Toronto: University of Toronto Press, 2004).
36. Simon Franklin and Jonathan Shepard, *The emergence of Rus 750–1200*, Longman History of Russia (London-New York: Longman, 1996).
37. Philippe Delorme, *Anne de Kiev : épouse de Henri Ier* (Paris: Pygmalion, 2015).
38. *The Future of the Past: New Perspectives on Ukrainian History*, ed. Serhii Plokhy, Harvard Papers in Ukrainian Studies (Cambridge: Harvard UP, 2017).
39. Serhii Plokhy, *The Cossack Myth: History and Nationhood in the Age of Empires* (Cambridge: Cambridge University Press, 2012).
40. *The Uses of the Middle Ages in Modern European States. History, Nationhood and the Search for Origins*, ed. Robert Evans, Guy P. Marchal, Writing the Nation (Palgrave Macmillan, 2015)

10.2. Допоміжна (теоретичні засади історії та культури України)

1. Ададуrow В., Теорія вписування української історії в європейський контекст та її методологічні засади, *Наукові записки УКУ*. Львів, 2014. Число VI. Серія: «Історія». Вип. 2., с. 49-76.
2. Зашкільняк Л., Метаморфози сучасної Кліо (про нові тенденції світового історіописання на початку ХХІ століття), *Theatrum Humanae Vitae. Студії на пошану Наталі Яковенко*. Київ: Laugus, 2012, с.
3. Зашкільняк Л., Українська історіографія, постмодерн і національний гранд-наратив, *Вісник Львівського університету. Серія історична*. 2019. Спецвипуск., с. 801–812.
4. Касьянов Г., Толочко О., Національні історії та сучасна історіографія: виклики і небезпеки при написанні нової історії України, *УІЖ* 6 (2012), с. 4–24.
5. *Нові перспективи історіописання*, за ред. Пітера Берка. Київ: Ніка-Центр, 2004.
6. Яковенко Н., *Вступ до історії*. Київ: Критика: Критика, 2007.

7. Вжосек В., *Історія - Культура - Метафора. Постання неklasичної історіографії. Про історичне мислення*, пер. з польс. Київ: Ніка-Центр, 2011.
8. Доманська Е., *Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле*, пер. з польськ. та англ. В. Склокіна. Київ: Ніка-Центр, 2012.
9. *Історія європейської ментальності*, за ред. Петера Дінцельбахера, пер. з нім. В. Кам'янець. Львів: Літопис, 2019.
10. Рюзен Й., *Нові шляхи історичного мислення*. Львів: Літопис, 2010.
11. Топольський Є., *Як ми пишемо і розуміємо історію. Таєниці історичної нарації*. Київ: КІСС, 2012.
12. Блок М., *Апология історії або ремесло історика*. Київ: Laurus, 2018
13. Павличко С., *Націоналізм, Сексуальність, Орієнталізм. Складний світ Агатангела Кримського*. Київ: Основи, 2016.
14. Портнов А., *Історії істориків. Обличчя й образи української історіографії ХХ століття*. Київ: Критика, 2011.
15. Снайдер Т., *Чорна земля. Голокост як історія і застереження*. Київ: Медуза, 2017.
16. Serhii Plokhy, *Unmaking Imperial Russia: Mykhailo Hrushevsky and the Writing of Ukrainian History* (University of Toronto Press, 2005)
17. Serhii Plokhy, *The Cossack Myth: History and Nationhood in the Age of Empires*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2012).

10.3. Інформаційні ресурси

1. *Historians*. (<http://www.historians.in.ua/index.php/en/>) Нові книги, рецензії, огляди.
2. *Критика*. Міжнародний огляд книжок та ідей. (<https://krytyka.com/ua/reviews>). Нові книги, рецензії, огляди.
3. *Україна модерна*. Міжнародний інтелектуальний часопис. (<https://uamoderna.com/>). Статті, рецензії, інтерв'ю з істориками. Бібліотека нових видань.
4. Інститут історії України НАН України.
Журнал «*Ейдос: альманах теорії та історії історичної науки*»
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EJRN&P21DBN=EJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=JUJ_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=I=&S21COLORTERMS=0&S21STR=eidos
Історіографічні дослідження в Україні: збірних наукових праць.

- http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EJRN&P21DBN=EJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=JUU_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=I=&S21COLORTERMS=0&S21STR=graf
5. Електронна бібліотека Інституту історії України НАН України [resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21FMT=brief_elib&S21ALL=\(<.>IHU%3D!<.>\)&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=15&S21CNR=10](http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21FMT=brief_elib&S21ALL=(<.>IHU%3D!<.>)&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=15&S21CNR=10). Нові публікації Інституту історії України НАН України.
 6. Львівське відділення Інституту археографії та джерелознавства імені М. Грушевського, Електронна бібліотека, <http://archeos.lviv.ua/>
 7. Інститут археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського http://archeos.org.ua/?page_id=42